

בית משפט השלום בתל אביב - יפו**הפ"ב 57662-10-19 אלקיים נ' זיאת****לפני כבוד השופטת הדס פלד****המבקשת: רחל אלקיים****נגד****המשיב: יוסף זיאת**

חקיקה שאוזכרה:

[חוק הבוררות, תשכ"ח-1968: סע' 24, 24\(10\), 24\(3\), 24\(4\), 24\(6\), 24\(8\), 26\(א\), 26\(ב\)](#)
[תקנות סדרי הדין בעניני בוררות, תשכ"ט-1968: סע' 9](#)

פסק דין

זוהי בקשה לביטול פסק בוררות, אשר ניתן ביום כ"ג תשרי תש"פ (22.10.19), על ידי הבוררים מ.צ. גרינפלד, י.מ. פרידמן וי.סלומון, מבית דין צדק "שערי הוראה" ואשר חייב את המבקשת לשלם למשיב 62,000 ₪ בגין עבודות שבוצעו על ידו עד הפסקתן בהוראת המבקשת, וסך של 18.300 ₪, בגין תוספות.

רקע

1. המבקשת שכרה את שרותי המשיב לביצוע עבודות שיפוץ בדירתה כנגד תמורה בסך 214,000 ₪. הצדדים התקשרו בהסכם מיום 4.3.19 (נספח א' לבקשה). במהלך העבודות הודיעה המבקשת למשיב על הפסקת העבודות, לאחר שלא הייתה שבעת רצון מאיכות הביצוע. עד המועד בו הופסקו העבודות, שילמה המבקשת למשיב על חשבון התמורה סך של 80,000 ₪.
2. הצדדים הסכימו לפנות לבוררות וחתמו ביום 1.7.19, על שטר בוררות, לפיו הסמיכו את הבוררים להוציא פסק דין ללא הגבלת זמן וללא הנמקה.
3. אין מחלוקת כי התקיימה ישיבת בוררות אחת שנמשכה כ-40 דקות. לטענת המבקשת (אשר לא נסתרה ע"י המשיב), הבוררים הסתייעו בקבלן מטעמם, אשר הגיע ערב אחד לסיור בדירה, מלווה באחד הבוררים, ללא נוכחות הצדדים. הצדדים נדרשו והגישו סיכומים בכתב. הצדדים צרפו את הסיכומים לתצהיריהם.

4. ביום 22/10/19 ניתן כאמור פסק הבוררות, אשר חייב את המבקשת לשלם למשיב סך של 80,300 ש"ח.

5. ביום 31/10/19 הוגשה בקשה זו לביטול פסק הבוררות, בהסתמך על עילות ביטול לפי [סעיפים \(3\)24 ; \(4\)24 ; \(6\)24 ; \(8\)24 ; \(10\)24 לחוק הבוררות](#), תשכ"ח-1968 (להלן: "[חוק הבוררות](#)"): הבקשה הוגשה ללא תצהיר וללא שצורף הסכם הבוררות, כמתחייב מהוראות [תקנה 9 לתקנות סדרי הדיון בענייני בוררות](#), תשכ"ט-1968. לפנים משורת הדין, בדיון מיום 22/12/19 ניתנה למבקשת ארכה לצרף תצהיר כדיון.

6. ביום 30/12/19 הוגשו תצהירי המבקשת ובנה, בצירוף תמלילי שיחות בין בנה של המבקשת והמשיב ובין בנה של המבקשת ומזכיר בית הדין, רשימת עבודות שנותרו לביצוע וסיכומי המבקשת כפי שהוגשו לבוררים. ביום 23/01/20 התקבלה תגובת המשיב לבקשה אליה צורפו פסק הבוררות, שטר הבוררות וסיכומי המשיב כפי שהוגשו לבוררים. ביום 13/2/20 התקיים דיון בבקשה לביטול פסק הבוררות.

טענות המבקשת

7. הבוררים פעלו ללא סמכות או שחרגו מהסמכויות הנתונות להם לפי שטר הבוררות ([סעיף \(3\)24 לחוק הבוררות](#)): בתחילת הדיון קבעו הדיינים כי אם תבחר המבקשת להפסיק את ההתקשרות עם המשיב, אזי תפסיד לפחות 150,000 ₪, וזאת בטרם שמעו את טענות הצדדים.

8. לא ניתנה למבקשת הזדמנות נאותה לטעון טענותיה או להביא ראיותיה ([סעיף \(4\)24 לחוק הבוררות](#)). לטענת המבקשת, הקשר עם הבוררים נעשה באמצעות מזכיר בית הדין וכל פניה מטעמה לקבלת או לצירוף מסמכים לתיק נענתה בסירוב מוחלט. כך לדוגמה ביקשה להעביר לבוררים עדויות (צילומי וידאו, חוות דעת של חברת האינסטלציה ותמונות המעידות על נזקים), סירבו הבוררים לקבל כל ראיה ודחו על הסף את הבקשה. מתמלול שיחה מיום 22.7.19 אותו צירפה המבקשת לתצהירה (עמ' 6 מול שורה 11-3) עולה כי מזכיר בית הדין השיב לבקשת בנה של המבקשת לצרף סרט וידאו כראיה: "**בינתיים הדיינים אומרים שהוא לא צריך, בוא נראה קודם כל יש לנו את הדברים שלכם.. יש את הדברים שלו, יש את החוזה... בוא נראה קודם כל את החומר מה שכתוב**". לטענת המבקשת, עת ערך סיור בדירה אחד הבוררים סיור בדירה עם מומחה מטעמו, לא היה בדירה חשמל, הבורר והקבלן שהו בדירה זמן קצר ובחנו את העבודות באמצעות פנס. עוד טוענת המבקשת כי מזכיר בית הדין סירב למסור לה עותק מסיכום טענותיו ודרישותיו הכספיות של המשיב, כפי שהוגשו לבוררים ולא התאפשר לה להגיב עליהם.

9. הותנה בשטר הבוררות, שעל הבורר לתת נימוקים לפסק והבוררים לא עשו כן ([סעיף \(6\)24 לחוק הבוררות](#)): בפסק הביניים נפסק לטובת הקבלן סך של 18,300 ₪ בגין תוספות ללא כל פירוט.

10. פסק הבוררות ניתן לאחר שעברה התקופה לנתינתו ([סעיף \(8\)24 לחוק הבוררות](#)): במעמד הבוררות ציינו המבקשת ובנה בפני הבוררים, כי מדובר בדירה הנמצאת בשיפוץ, וכי יש לתת פסק בוררות

תוך זמן קצר של שבועיים שלושה, שכן המבקשת מתגוררת בדירה חלופית. חרף זאת, פסק הבוררות ניתן רק ביום 22.10.19.

11. המבקשת טוענת לפגיעה בכללי הצדק הטבעי.

12. המבקשת טוענת, כי במהלך הבוררות פנתה למזכיר בית הדין וביקשה לבטל את ההליך, אך בקשתה נדחתה. בחקירתה הנגדית טענה, כי לצורך ביטול ההליך, פנתה לרב אשר הפנה אותה לבית הדין על מנת שיתערב בנושא, אך הוא לא היה אחד הדיינים.

טענות המשיב

13. לא מתקיימת בנסיבות העניין אף לא אחת מעילות הביטול הקבועות [בסעיף 24 לחוק הבוררות](#). שטר הבוררות הסמיך את הדיינים באופן נרחב. סמכות הבוררים הוגדרה בשטר הבוררות עליו חתומים הצדדים, אשר נותן מרחב גדול לשיקול דעת הבוררים.

14. בית הדין שמע את טענות הצדדים במהלך דיון ממושך, וערך ביקור בדירת המבקשת עם מומחה מטעמו, ללא נוכחות מי מהצדדים. סיכומי הצדדים וכל מסמך מטעמם, נמסרו למזכירות בית הדין, והוא עצמו פנה וקיבל במזכירות עותק מסיכומי המבקשת.

15. המבקשת לא פנתה לבוררים בבקשה להציג ראיות חדשות ולא שמרה על זכותה לטעון כי פסק הבוררות ניתן שלא במועדו, אלא המתינה לתוצאות, ומשראתה כי אין הן תואמות את ציפיותיה, החליטה לטעון כנגדן.

16. בית הדין חייב את המבקשת רק בחלק מן העבודות הנוספות אשר ביצע המשיב.

17. המשיב טוען כי בהעדר עילת ביטול, יש לדחות את הבקשה ולאשר את פסק הבוררות. לחילופין, יש לקבוע כי בהתאם [לסעיף 26\(א\) לחוק הבוררות](#) לא נגרם עיוות דין. כי פסק הדין נשוא בקשת ביטול הינו פסק דין ביניים, אשר ניתן לריפוי. באם טענות המבקשת תתקבלנה, ולחילופי חילופין, יש להחזירו לבורר. בהתאם [לסעיף 26\(ב\) לחוק הבוררות](#).

דין

18. דיני הבוררות בנויים על מדיניות משפטית שעיקרה חיזוקו של מוסד הבוררות וצמצום ההתערבות השיפוטית במהלכו. התערבות שיפוטית לביטולו של פסק בורר הינה בבחינת צעד חריג, רב משמעות והשלכות שיש לנקוט אותו במקרים נדירים, מקום שנמצא לכך בסיס איתן [\(רע"א 3680/00 אהרון גמליאלי נ' מגשימים כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ, נז\(6\) 605 \(2003\) עמ' 624, ס' 15 לפסק דינה של כב' השופטת פרוקצ'יה והאסמכתאות שם; רע"א 9077/12 אספניולי נ' בן עזריה בע"מ \(13/5/13\)\)](#). בית המשפט הדן בבקשה לביטול פסק בורר בוחן את תקינות הליך הבוררות, ללא בחינה מהותית של תוצאות הליך הבוררות [\[רע"א 2237/03 אפרים שועלי בניין והשקעות בע"מ נ' המועצה המקומית תל מונד, פ"ד נט\(4\) 529, 542-543 \(2005\)\]](#).

אמות המידה העיקריות לבחינת השאלה אם יש לבטל פסק בוררות או לאשרו הן עילות הביטול המנויות [בסעיף 24](#) לחוק, שאותן יש לפרש באופן דווקני ומצומצם מתוך רצון לתת תוקף לפסק הבוררות (סמדר אוטולנגי, **בוררות – דין ונוהל** (מהדורה 3, תשנ"א), עמ' 428 (להלן: "**אוטולנגי**")).

19. המבקשת מבקשת להסתמך בטענותיה על מרבית עילות הביטול המנויות [בסעיף 24](#) לחוק [הבוררות](#) (סעיף 10-2 לבקשה). אולם בעשותה כן, מתעלמת המבקשת מהוראות שטר הבוררות עליו חתמה. המבקשת אינה יכולה להשמע בטענה כי לא קראה את המסמך (ס. 5 לתצהירה). אדם החותם על מסמך בלא לדעת תכנו, לא ישמע בטענה שלא קרא את המסמך ולא ידע על מה חתם ובמה התחייב. חזקה עליו שחתם לאות הסכמתו, יהא תוכן המסמך אשר יהא ([ע"א 467/64 שוויץ נ' סנדור, פ"ד י"ט\(2\)](#), 113, 117(1965)).

20. בשטר הבוררות עליו חתמו הצדדים, אין התניה לעניין מועד מתן פסק הבוררות. ממילא ניתן הפסק לאחר פחות מארבעה חודשים מחתימת שטר הבוררות. בכך, לא נסתרה הוראת [סעיף טו](#) בתוספת לחוק [הבוררות](#), הקובעת מועד של שלושה חודשים, מיום תחילת הדיון בסכסוך עד למתן פסק הבוררות, עם אפשרות להארכה על-ידי הבורר עד לשלושה חודשים נוספים. כמו כן, שתיקתם של הצדדים לעניין זה אינה יכולה להתפרש אלא כוויתור מצדם על עילת הביטול לפיה, פסק הבורר לא ניתן במועדו ([רע"א 6171/99 ת.ס. תעשיות סיליקט בע"מ נ' רותם אמפרט נגב בע"מ](#), פ"ד נה(1) 327 (29.12.99)). יתירה מכך, [סעיף 26\(ג\)](#) לחוק [הבוררות](#), קובע, כי לא תשמע טענה שפסק הבוררות ניתן שלא במועדו, אלא אם בעל הדין שמר לעצמו בהודעה בכתב לבורר לפני מתן הפסק, את הזכות לטעון טענה זו.

21. המבקשת אינה מניחה כל תשתית לטענה, לפיה חרגו הבוררים מסמכותם המבססת, עילת ביטול לפי [סעיף 24\(3\)](#) לחוק ([רע"א 5991/02 גורצמן נ' פריד, פ"ד נט\(5\)](#) 1). כך, טענת המבקשת לעילת ביטול לפי [סעיף 24\(6\)](#) לחוק [הבוררות](#), אינה עולה בקנה אחד עם בשטר הבוררות, לפיו הצדדים ויתרו על הנמקה ומכאן גם אין יסוד לטענת המבקשת, בהסתמך עילת הביטול [בסעיף 24\(6\)](#) לחוק הבוררות. לענין עילת הביטול [שבסעיף 24\(10\)](#) לחוק [הבוררות](#), הלכה היא כי עילה זו שמורה לנסיבות ייחודיות ויוצאות דופן, כאשר קיימת עילת ביטול ספציפית לפי אחד מסעיפי המשנה האחרים של [סעיף 24](#) לחוק הבוררות ([רע"א 5546/13 אחים שגראוי ייזום ובניה בע"מ נ' סימה ועקנין](#) (פורסם בנבו, 22.8.13) 7).

22. עיקר טענות המבקשת לביטול פסק הבורר עניינין אם כן, כי לא ניתנה לה הזדמנות נאותה לטעון טענותיה, לפי עילת הביטול בסעיף [24\(4\)](#) לחוק [הבוררות](#) :

24. בית המשפט רשאי, על פי בקשת בעל-דין... לבטל פסק בוררות, כולו או חלקו, להשלימו, לתקנו או להחזירו לבורר, מאחת העילות האלה :

(4) לא ניתנה לבעל-דין הזדמנות נאותה לטעון טענותיו או להביא ראיותיו ;

23. ואכן, שחרור הבורר מסדרי הדין אין בו משום הכשר לפגוע בזכויות הצדדים מכוח כללי הצדק הטבעי. זכויות אלה חלות בבוררות גם מקום בו שוחרר הבורר מסדרי הדין ודיני הראיות (ר' פסק

דינו של כב' השופט (כתוארו אז) מ' חשין ברע"א 9808/02 כץ נ' מילמן, פ"ד נח(2) 901, 907 (2004) (להלן: "ענין מילמן"); אוטולנגי בוררות דין ונוהל א 640 (2005); אוטולנגי ב 1029).

24. על הבוררים לפעול בדרך שתאפשר לכל צד לדעת מהן המחלוקות העומדות להכרעה, לאפשר לכל צד להשיב לטענותיו של האחר, ולהביא ראיות להוכחת טענותיו שלו, לסתירת טענותיו של האחר ולשכנע את הבורר בצדקתו (ת"א (מחוזי חיפה) 40658-12-18 שי טנר נ' ברק מור (פורסם בנבו, 07.10.2019) 5-6). בהסכמה לנהל את הבוררות שלא לפי הדין המהותי "אין הכוונה לכך שניהול ההליך יהיה נסתר מעיני הצדדים" (רע"א 3744/17 עארף ג'בארין נ' מוחמד אגבאריה (פורסם בנבו, 19.09.2017) 4). חובתו של הבורר להביא לידיעת כל אחד מן הצדדים את שנטען כנגדו, על-מנת שיוכל לנהל את הגנתו ולשטוח לפני הבורר את טענותיו, שמא תצטייר בפני הבורר תמונה עובדתית חד צדדית (רע"א 8692/14 יצחקוב נ' גילקרום (פורסם בנבו, 8.3.15) 9).

25. המבקשת טוענת כי לא התאפשר לה להגיש צילומי וידאו, חוות דעת לענין ליקויי אינסטלציה, תמונות של ליקויים במערכת החשמל ותמונות של חציבות שנעשו. טענה זו מוצאת תימוכין בתמליל שיחה מיום 22.7.19 בין בנה של המבקשת לבין מזכיר בית הדין. אמנם, מהתמליל עולה כי המזכיר לא שלל קבלת הוידאו באופן מוחלט, אולם חזר ואמר, כי יש לראות קודם את החומר הכתוב.

המבקשת מוסיפה וטוענת כי נפגעה זכותה להציג את עניינה כהלכתו אל מול קבלן מטעם הבוררים, שביקר בדירה וסייע לבוררים להגיע למסקנות נשוא פסה"ד.

26. טענת המבקשת לפיה הסתייעו הבוררים בקבלן אשר ביקר בדירה ביקור קצר בשעות הערב ואשר חוות דעתו שמשה את הבוררים- לא נסתרה. ביקור אחד הבוררים בדירה בליווי קבלן מומחה מטעם הבוררים, בהעדרם של בעלי הדין, ללא המצאת תעוד בכתב לביקור וללא מתן הזדמנות להגיב על מסקנותיו, מהווה פגם חמור המקים עילה לבטל את פסק הבורר לפי סעיף 424(4) לחוק הבוררות (רע"א 8716/00 קניון לוד סנטר (אחזקה וניהול) 1992 בע"מ נ' ג'ואל חזן (פורסם בנבו, 25.1.01)).

27. על הבורר להודיע לצדדים להליך הבוררות על היוועצותו באחר על מנת לאפשר להם זכות תגובה (רע"א 3355/11 יבולים בשער הנגב (1999) בע"מ נ' שמש אדמה ומים (ש.א.מ.) אגרו ביזנס בע"מ (פורסם בנבו, 22.11.2012) 17) על ההיוועצות של הבורר עם המומחה מטעמו להיות מתועדת, ועל הבורר "מוטלת החובה לגלות ולדווח לצדדים על עצם קיומה של ההיוועצות ועל העצה שניתנה לו, כדי שיתאפשר להם להגיב בהתאם" (שם, עמ' 18).

28. ככלל, על היעזרות הבורר במומחה חלה הוראת פריט יב לתוספת הראשונה לחוק הבוררות, לפיה: "היתה הכרעת הסכסוך כרוכה בענין הטעון מומחיות, רשאי הבורר, בכל שלב משלבי הדין ולאחר שנתן לבעלי-הדין הזדמנות נאותה לטעון טענותיהם, להורות על מסירת הענין לחוות-דעתו של מומחה שימנה; עותק מחוות-הדעת של המומחה יימסר לבעלי-הדין והם רשאים להתנגד לה ולדרוש את חקירת המומחה כאילו היה עד מטעם הבורר; הבורר רשאי שלא לשמוע

עדויות של מומחים אחרים לענין שהוא מסר למומחה, אם הודיע על כך מראש לבעלי-הדין ולא התנגדו".

29. בע"א 318/85 דן כוכבי נ' גזית קונסיליום השקעות ופיתוח בע"מ (פורסם בנבו, 19.4.88) נקבע כי אין להתעלם מפגם שבהחלטתו של בורר, אשר הפך את חוות דעתו של רואה חשבון לחלק בלתי נפרד מהחלטתו הסופית, בלי שתינתן לצדדים הזדמנות נאותה לטעון טענותיהם ולחקור את רואה החשבון.

30. המבקשת מוסיפה וטוענת כי לא ניתן לה לעיין בסיכומי המשיב. המשיב העיד כי הוא עצמו קיבל עותק מסיכומי המבקשת במזכירות בית הדין ויש להניח, כי אילו היתה המבקשת מתיצבת במזכירות בית הדין, היה נמסר לה עותק מסיכומי המשיב. בנה של המבקשת אישר, כי לא צרף את כל תמלילי השיחות שניהל עם מזכיר ביה"ד וכן הוסיף כי כל השיחות שנעשו באופן אישי בבית הדין אינן מתועדות (ר' ע"פ 869/81 שניר נ' מדינת ישראל (פ"ד לח 169(4), (1984)), (שם, עמ' 197). לבקשת בנה של המבקשת לעיין בסיכומי המשיב, ענה המזכיר "אחרי יום ראשון" והוסיף כי "ברגע שאני אתן לך אתה תגיב, ברגע שהוא יראה הוא יגיב, ברגע שהוא יראה עוד פעם אתה תגיב עוד פעם. זה לא יגמר וזה לא הולך. בדרך כלל זה הולך פעם אחת וזהו.... אתן לך אפשרות לראות לפני". מאחר ולא כל התמלילים הוגשו, לא ניתן לקבוע כי לא ניתנה למבקשת הזכות לעיין בסיכומי המשיב.

31. ס' 26(ב) לחוק הבוררות קובע "לא יבטל בית המשפט את פסק הבוררות כולו, אם ניתן לבטלו בחלקו, להשלימו, לתקנו או להחזירו לבורר".

בנסיבות דנן, נחה דעתי כי הסעד שיש לתתו בגין עילת הביטול לפי סעיף 24(4) לחוק הבוררות, הוא ביטולו של פסק הבוררות, אולם על דרך החזרת הסכסוך לבוררים (ר' לענין החזרת הסכסוך לבוררים הפ"ב 5856-06-17 שמוץ נ' ישראלי (פורסם בנבו) 30.5.18; ר' גם רע"א 3312/01 אביחנן ניסים נ' החברה האמריקאית ישראלית לגז בע"מ (פורסם בנבו, 29.1.02); י. שמעוני, דיני בורות-אופק חדש בבוררות (מהדורה שלישית, כרך א', התשע"ט-2019, עמ' 481)).

בענין מילמן ניתנה הזדמנות לבורר לתקן את טעותו, נקבע כי "אין בפגם זה, כשלעצמו, כדי להצדיק ביטול פסק הבורר, אך מן הראוי כי יתאפשר לצדדים לטעון טענותיהם ולחקור את רואה החשבון בקשר עם חוות הדעת שהגיש, ובהתאם יוכל הבורר להורות, בפסק מסכם מתוקן, מהו גובה הסכום שחבה המבקשת למשיב".

32. פסק הבורר ניתן ביום 22.10.19, והסיכומים הוגשו ביום 29.7.19. ברי כי היה על המבקשת להגיש בקשה לפני מתן פסק הבוררות, ולא להשהות את טענותיה עד לאחר קבלת תוצאות הבוררות (ע"א 14/77 דרנל נ' הרש, פ"ד לא (3) 297, 300 (1977); הפ"ב (מחוזי מרכז) 21736-12-09 SCHIFF R.E. INTERNATIONAL CORP. (N.Y.) נ' רסקו חברה להתישבות חקלאית ועירונית בע"מ (פורסם בנבו, 04.08.2010)). המבקשת טענה בתצהירה כי ביקשה באמצעות בנה שלא להמשיך בבוררות (סעיף 11 לתצהיר המבקשת). בנה של המבקשת הסביר כי "הודענו למזכיר בית הדין מגובה בהקלטות שאנחנו לא מעוניינים בדין תורה אצלם, אמרתי את זה בעדינות כי לא

רציתי שיצאו נגדנו בבני ברק. בבני ברק ישנה בעיה עם כל הנושא של בית משפט. ברגע שאתה הולך לבית משפט יש מצב שיוציאו נגדך צו סירוב שזה אומר נידוי חברתי" (פרו' עמ' 9 ש' 27-30). אכן, בנה של המבקשת צרף תמלילי שיחות מהם עולה כי התלונן בפני מזכיר ביה"ד. אולם לא עולה מהשיחות מחאה מפורשת או דרישה לביטול הבוררות. איני דוחה את הבקשה מטעם זה בלבד נוכח הפגמים עליהם הצבעתי.

33. אשר על כן, יוחזר הסכסוך לבוררים על מנת שיקיימו ישיבת בוררות, בנוכחות הצדדים, במהלכה תינתן לשני הצדדים האפשרות להגיש תמונות וסרטי וידאו וימונה מומחה בהתאם ובכפוף להוראות פריט יב לתוספת הראשונה לחוק הבוררות.

34. מתמליל שיחה בין בנה של המבקשת למשיב מיום 22.7.19, עולה כי בנה של המבקשת הדגיש בפני המשיב מראש, כי המשיב לא יוכל לממש פסה"ד כשינתן "אמרתי לך, אתה עם פסק הדין הזה אתה תעשה תיירא (כך במקור-הערה שלי ה.פ), אתה לא תקבל לירה". בגין התנהלות זו במסגרתה הודיע בנה של המבקשת מראש, כי המבקשת לא תקיים פסק דין לכשינתן והשיחוי בהגשת הבקשה לאחר שניתן פסק הדין, איני עושה צו להוצאות.

ניתן היום, ח' אדר תש"פ, 04 מרץ 2020,

בהעדר הצדדים.

הדס פלד 54678313

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן